L-APOKALISSI (2)

Fr Charles Buttigieg

"Li Hu, u li Kien, u li għad irid Jiġi" (Apokalissi 4:8)

Il-Kontenut tal-Apokalissi

Il-Professur Ugo Vanni tal-Biblicum u tal-Gregoriana ġewwa Ruma, jgħidilna li l-ktieb fih il-Prologu fl-ewwel tliet versi, il-korp tal-ktieb huwa minn 1:4 sa kap 22:5. Għandna d-dehra tat-tron tal-ħaruf, l-għotja tas-seba' siġilli (fuq il-linja tat-'testatio' ruman issiġillat b'seba' siġilli quddiem 11-il xhieda), u l-Jum il-Kbir tal-intervent aħħari ta' Kristu. Il-ktieb jagħlaq b'epilogu f'kap 22:6-21.

Il-kontenut tal-ktieb, jibda l-ittri lis-Seba' knejjes tal-Asja ('eptapoli ekkleżjali', totalità fejn naraw ukoll eżami tal-kuxjenza u għalhekk liturġija penitenzjali skont Vanni hija – 'trafila penitenziale'). Il-knisja ta' Efesu, (isem li jfisser 'il-mixtieqa'), kienet knisja importanti u ċentrali ('il primo amore'), fil-fatt kienet il-metropoli fil-provinċja rumana tal-Asja, fil-periklu li jitilfu l-fidi, fejn tissemma s-sinagoga ta' Satana 'sunagoge tou satana', u fejn kien hemm il-kult ta' Artemis. Anke f'dan l-aħħar ktieb fil-bibbja, San Ġwann jistieden lill-Knisja ta' Efesu għall-penitenza u għall-indiema. "Mela issa, ġib quddiem għajnejk fhiex waqajt; indem u erġa' aqbad l-opri tiegħek tal-bidu" (Apokalissi 2:5).

Żmirna (li tfisser 'mirra'), knisja fqira iżda fidila lejn it-tagħlim, famuża għal-logħbiet olimpiċi u għalhekk tissemma 'il-kuruna tar-rand'). Pergamus (li tfisser 'eżaltazzjoni'), belt fil-Misja fejn kien hemm it-tagħlim ta' Balaam (ara Numri 25:1-3) u tal-Nikolajtani, fejn il-kult lill-Imperatur kien qawwi, fejn hemm it-tron tax-xitan, (ara 2:13, il-parċmina - charta pergamena - kienet ġejja minn hawn ukoll u kien hemm librerija ta' 200 elf volum, it-tieni waħda wara dik ta' Lixandra) u fejn kien kien hemm il-'ius gladii', id-dritt li tuża x-xabla b'żewġt ixfar – 'distomos'). Tijatira (ara Lidja f'Atti 16, isem li jfisser 'xogħol'), hija l-itwal waħda mill-ittri, fejn kien hemm s-segwaċi ta' Ġeżebel, profetessa falza, u fejn kienu jieklu ikel offrut lill-idoli – 'phagein eidolothuta'.

Sardis, il-kapitali fir-renju ta' Lidja, (isem li jfisser 'il-fdal'), li minnha kienet tgħaddi t-Triq Rjali jew tal-Persja, knisja li hija fidila f'xi affarijiet u f'periklu f'affarijiet oħra, magħrufa għall-industrija tat-tessuti, twapet vjola u tessuti bid-deheb. Hija assoċjata mad-deheb ('chrysion') li kien jinstab fix-xmara Pactolus, mal-inbid famuż Tmolus u fejn miet ir-Re Midas li kellu l-poter li jittrasforma dak li jmiss f'deheb. Filadelfja fil-Lidja, (tfisser 'l-imħabba tal-aħwa'), illum hija 'Ala-Sheher', knisja fidila lejn it-tagħlim, hija biss meħlusa mis-siegħa tat-tribulazzjoni. Lawdiċea, (tfisser 'valuri mundani'), knisja li hija fil-periklu li jitilfu l-fidi. Imwaqqfa minn Antioches II u semmiha għal martu (261-246 Q.K.), u li kienet sitt mili 'il bogħod mill-ilmijiet sħan u mediċinali ta' Ġerapoli u 11-il mil'il-bogħod minn Kolissi fejn kien hemm ilmijiet friski (għalhekk il-Lawdikin huma mela berdin, 'chliaros'). Kienet belt sinjura magħrufa għall-mediċina u ukoll għall-kożmetika magħmul mit-trab ta' Friġja u għas-suf iswed .

Fl-istruttura tal-ktieb naraw li 1:12-20 u l-aħħar parti 21:1-22:5, huma ambjentati fid-dinja, waqt li mill-kapitlu 4 sal-19:10 huma ambjentati fis-sema, biċ-ċentru jkun 11:19 b'rabta mal-kamra ta' ġewwa, l-iktar post sagru tat-tempju. Skont K.A. Strand l-Apokalissi bħall-evanġelju ta' San Ġwann, jinqasam f'żewġ partijiet: hemm il-parti storika minn 1:1-14:20 u l-parti eskatoloġika minn 15:1-22:21, fejn il-parti ċentrali hija 15:2-4 (l-Għanja ta' Mose' u l-Ħaruf) u fejn isostni li fih struttura konċentrika. Ta' l-istess ħsieb hija E. Schussler Fiorenza, iżda l-parti ċentrali hija 10:1-15:4 bl-istruttura konċentrika tagħha: "for concluding 10:1-15:4 as the centre of the book by being the prophetic interpretation of the political and religious situation of the community". Waqt li għal Massyngberde

Ford din id-diviżjoni taż-żewġ partijiet fl-Apokalissi sseħħ bejn il-kapitlu 11 u 12 u għalhekk iżomm din l-istruttura ta' 1-11 u 12-22. Din id-diviżjoni hija ukoll aċċettata minn Swete, Allo u Feuillet. Skond P.J. Sena, il-kapitli 4 sa 11 huma mlaqqma bħala 'l-Apokalissi għal-Lhud' u l-kapitli 12 sa 20 'l-Apokalissi għall-Ġentili'. Fil-fatt insibu 194 vers mill-kapitli 1-11 u 193 vers mill-kapitlu 13-22, biċ-ċentru jkun il-kapitlu 12. Lancelloti għandu din id-diviżjoni: Introduzzjoni (1:1-20); il-korp (2:1-22:5) - sezzjoni pastorali (kap 2-3) - sezzjoni profetika (4:1-22:5); Epilogu (22:6-11).

R. Loenertz, J. Bowman, L. Spinks isostnu li l-ktieb fih seba' sezzjonijiet. J. Massyngberde Ford isostni li l-ktieb fih sitt partijiet waqt li K. Strand u J. Gager jgħidu li l-ktieb fih 8 partijiet. J.P. Charlier isostni li l-ktieb fih 5 partijiet, J. Harrington u A. Collins jitkellmu minn 2 partijiet, waqt J. Sweet u E. Corsini jitkellmu minn 4 partijiet. J. Lambrecht jaqsam il-ktieb fi 3 partijiet. Skond A. Y. Collins: "there are as many proposed structures for the Book of Revelation as there are commentators".

Il-ktieb fih diversi riferimenti mill-Antik Testment (għalkemm ma hemmx kwotazzjoni waħda) li jgħoddu madwar 683 (ara Apok 2:26-27 ma' Salm 2:8-9; 3:7 ma' Isaija 22:22; u 7:16-17 ma' Isaija 49:10). Insemmu ukoll li mill-404 versi tal-ktieb, 278 vers ma għandhom l-ebda allużjoni għall-A.T. Dwar l-allużjonijiet D.A. DeSilva jikteb: "John incorporates hundreds of phrases and even essentially complete verses from Jewish Scriptures". Waqt li E. Schussler Fiorenza tikteb: "John uses OT text as he uses Jewish Apocalyptic, pagan mythological and early Christian materials in an allusive 'anthological' way. John's task is not

the exposition and interpretation of the OT prophets by the prophetic proclamation about many peoples kings and nations. Not the OT prophets but his own historical-theological situation in his locus of revelation".

Il-ktieb tal-Apokalissi għandu allużjoni għal 35 ktieb minn 46 ktieb tal-Antik Testment, fejn għandek 247 allużjoni minn Isaija, 94 allużjoni minn Eżekjel, 71 allużjoni mis-Salmi (2; 18; 33; 79; 86; 89; 98; 106; 134; 135; 144; 149;) 49 minn Ġeremija, 40 minn Danjel, 26 mill-Eżodu u 18 minn Żakkarija u diversi oħrajn. Fil-fatt Isaija, Eżekjel, Ġeremija, Danjel, Salmi u Eżodu, joffru 77 fil-mija tal-allużjonijiet mill-A.T. li nsibu fl-Apokalissi. Dwar dan D.L. Barr jikteb: "the traditions of the Danielic Son of Man (Rev 1:13); the myth of correspondence, with a heavenly world corresponding to the earthly world (Rev 1:20); myths connected to Jewish festivals (Rev 7:1-17); the myth of Israel reconstituted (Rev 7:5); the myth of the eschatological prophet (Rev 11:3); the myth of the great mother (12:1); war in heaven (12:7); the two primal beasts (13:1); myths from the wilderness, exodus, and temptation (17:3); and a whole sequence connected with the archaic creation myths of the ancient Near East, chaos, war, order, marriage, and rule (Rev 19-21). John uses important archetypes including the temple, the plagues, Egypt, Babylon, the dragon, righteous violence, virginity, and wilderness".

Fuq kollox il-kontenut tal-ktieb juri xebh mar-raba' evanġelju ta' San Ġwann kemm fis-simboliżmu u kemm fit-temi li nsibu bħalma hija t-tema ferm importanti tal-Ħaruf u t-tema tad-dinja ('kosmos') u tal-univers. Insibu ukoll il-kunċett tad-duwaliżmu tar-raba' evanġelju bħal Alla u x-xitan; Ġesu' u l-antikrist; l-Arkanġlu Mikiel u l-bhima; il-Mara liebsa x-xemx ('peribeblemene ton helion', ara Isaija 60:1: "Qum! Ħa jiddi wiċċek! Id-dawl tiegħek wasal! Jiddi fuqek sebħ il-Mulej!") u l-prostituta ta' Babilonja bilqiegħda fuq l-ilmijiet ('epi hudaton pollon'). Tajjeb li ngħidu li t-terminu 'kosmos' insibuh tliet darbiet f'Apokalissi, filwaqt li jinsab 78 darba fl-evanġelju ta' San Ġwann, 22 fl-ewwel ittra tiegħu u darba fit-tieni ittra tiegħu. Fuq kollox ta' min jinnota x-xebh kbir lessikali mar-raba' evanġelju, bħat-tema tar-ragħaj f'7:17 ma' Ġwanni 10:11; it-tema tal-manna f'2:17 ma' Ġwanni 6:31-49; it-tema tal-ħajja u d-dawl u l-ilma f'7:17; 21:6 u 22:1-17 ma' Ġwanni 4:14 u 7:37; Kristu minfud ('ekkenteo') bil-lanza f'1:7 ma' Ġwanni 19:37; waqqaf it-tinda ('skenoo') f'7:15; 12:12; 13:6 u 21:3 ma' Ġwanni 1:14; kif ukoll termini oħra bħal: tirbaħ ('nikao'), tosserva l-kelma ('terein ton logon') u tosserva l-kmandamenti ('terein tas entolas'): "U jiġri dakinhar li jiena nfittex neqred il-ġnus kollha li jiġu kontra Ġerusalemm. U fuq id-dar ta' David u fuq dawk li jgħammru f'Ġerusalemm insawwab spirtu ta' ħniena u talb. U huma jħarsu lejn dak li jkunu nifdu, u jibkuh bħal wieħed li jibki li jibki lil ibnu l-waħdieni, u jokorbu għalih bħal min jokrob għal ibnu l-kbir" (Żakkarija 12:9-10, ara ukoll Ġwanni 19:31-36).

Din ir-rabta mal-evanġelju nsibuha diġa' fit-tradizzjoni patristika antika ta' Ġustinu, Irenew ta' Lyon, l-iskola ta' Lixandra, Tertulljanu, Ippolitu u San Ċiprijanu ta' Kartaġni. It-tema tal-ħaruf bil-grieg 'arnion' (litteralment ifisser 'ħaruf zgħir') insibuha 29 darba fil-ktieb (fl-evanġelju Ġwanni juża t-terminu grieg: 'amnos', bl-ebrajk talya'). It-terminu 'arnion' (dejjem fil-forma assoluta u qatt mal-ġenettiv 'tou Theou') irid ifisser ħaruf prezzjuz, ħaruf regali u glorjuż waqt li 'amnos' hija marbuta mal-ħaruf tas-sagrifiċċju: "Għad jagħmlu gwerra lill-ħaruf u l-ħaruf joħroġ rebbieħ fuqhom" (17:7). Il-Ħaruf għandu sebat iqrun ('echon kerata hepta', totalita ta' qawwa messjanika, totalità

ta' potenza paskwali) u seba' għajnejn ('echon ophthalmous hepta', seba' spirti ta' Alla, totalita' tal-qawwa tal-Ispirtu s-Santu, l-għajn hija simbolu tal-għerf, iktar ma jkun hemm għajnejn ikbar mela huwa l-għerf u għalhekk 7 għajnejn ifissru l-perfezzjoni tal-għerf ta' Alla).

L-erba' annimali f'4:6-9 u 6:1-8, l-iljun ('leon', ir-re tal-annimali u għalhekk il-qawwa tal-fidi, 6 darbiet fl-Apokalissi), l-għoġol (jissimboleġġja l-ħniena tal-knisja), l-anġlu jew l-bniedem (l-umilta') u l-ajkla ('aetos', tirrappreżenta s-sema, 3 darbiet fl-Apokalissi) għandhom sitt iġwienaħ (u għalhekk m'humiex perfetti, riferiment għas-sitt epoki tad-dinja) u sitt għajnejn (il-liġi naturali, il-liġi tal-kelma, il-liġi tal-profeti, il-liġi tal-evanġelju, il-liġi tal-appostli u l-liġi tal-knisja). Dawn mela m'humiex perfetti bħalmu hu l-Ħaruf (b'rabta ukoll mal-kandelabru b'seba' xemgħat f'Żakkarija 4:2-10, kandelabru tad-deheb 'menorath zahab', ara ukoll Eżodu 25:31: "Int tagħmel ukoll imnara tad-deheb fin; tagħmilha tad-deheb mastizz: is-sieq u l-bastun tagħha, bil-ġewż u ż-żibeġ u ż-żahar, ikunu biċċa waħda magħha", il-kandelabru f'seba' friegħi juri l-knisja fil-globalita' tagħha). Kristu fil-fatt huwa l-iljun fil-qawmien, l-għoġol tal-ħniena fil-passjoni, il-bniedem fl-inkarnazzjoni u l-ajkla fl-axxensjoni. Fl-1 kapitlu jissemma Kristu; fil-kapitli 2 u 3 is-seba' knejjes, fir-4 kapitlu jissemmew l-24 xiħ; fil-kapitlu 7 il-144 elf; fil-kapitlu 12 il-mara u l-wild tagħha; it-12-il tribù u t-12-il appostli fil-kapitlu 21

Bħar-raba' evanġelju (1:1-18), u l-ewwel ittra ta' San Ġwann (1:1-5, fl-Apokalissi għandu ukoll il-prologu (liturġiku) tiegħu f'1:1-3 li jirreferi għal Kristu bħala 'ho logos'. Il-vers 2 huwa wieħed ċentrali tal-vv.1-3, fejn naraw il-kobor u x-xhieda tal-Kelma ta' Alla 'hos emarturesen ton logon tou Theou'. F'dan l-ewwel kapitlu għandna introduzzjoni mill-iktar sabiħa li tispjega l-iskop aħħari tal-ktieb u ddawwal minn qabel il-viżjoni tal-ktieb. Il-kapitlu 1 jinqasam: vv.1-3 fejn għandna t-titlu u l-awgurju; vv 4-8 fejn għandna t-tislima liturġika tal-awtur u vv.9-20 fejn għandna l-viżjoni introduttiva. Il-vers 1 jiddefenixxi l-ktieb tagħna bħala 'Apokalissi' u 'Profezija' ('propheteias') fejn kollox għandu l-bidu u l-oriġini minn Alla (ara Ġw12:9).

Din hija Rivelazzjoni afdata lil Ġesu Kristu kif naraw fil-ġenettiv grieg b'valenza messjanika: 'Iesou Christou'. Huwa ġenettiv suġġettiv għaliex huwa Ġesu' li qiegħed jagħmel din r-rivelazzjoni kif naraw lil Ġesu' jibgħat lill-anġlu tiegħu lil Ġwanni biex juri u jindikalu (bil-grieg: 'esemanen', b'rabta mal-kelma ġovannejja 'semeion', ara Ġwanni 18:32) din ir-rivelazzjoni. Imma huwa ukoll ġenettiv oġġettiv għaliex ir-rivelazzjoni tal-Apokalissi hija ukoll dwar Ġesu'. Dan l-ewwel vers mela juri li Ġesu' Kristu huwa ċ-ċentru tal-messaġġ tal-ktieb tal-Apokalissi. L-anġli li jissemmew ħafna fil-ktieb tagħna jissemmew bħala messaġġiera ta' Ġesu' f'22:16 u huma l-ħbieb mal-Messija li joħroġ rebbieħ (ara Apok 11:3-13).

Ġwanni l-awtur tal-ktieb, huwa mela l-qaddej ta' Ġesu' Kristu li jittrasmetti dak li ra (bil-grieg 'eiden', fl-awrist) u dak li sema' ('akouw', 46 darba fl-Apokalissi). Fl-ewwel vers naraw ukoll min huma d-destinatarji tal-ktieb li huma 'il-qaddejja' ('doulois') li huma dawk li jisimgħu ('hoi akouontes'), josservaw ('terountes') u jaċċettaw il-kliem tal-profezija ('tous logous tes propheteias'). Dawn huma msejħa hienja fil-vers 3. Il-versi 1-3 jikkumplimentaw ma' 22:21 fil-kwadru epistulari tal-ktieb. Hawnhekk naraw li l-Apokalissi huwa marbut ma' kuntest liturġiku tat-talb fejn għandna l-lettur u min jisma' (formula ta' 'risveglio' – 'Weckformel', 1:1-3). Fil-vers 9 niltaqgħu mal-espressjoni, 'Il-kelma ta' Alla' u 'ix-xhieda ta'

Ġesu' Kristu', ara ukoll 20:4. L-assemblea liturġika tagħmel din il-kelma ħajja u ssir il-protagonista ewlenija tal-Apokalissi.

Fil-kapitlu 2 naraw il-filjolanza ta' Kristu ('filius Dei') u hawnhekk naraw x-xebh ma' Salm 2 (ara Apok 2:26-28 u Salm 2:7-9). Għandna hawnhekk id-dija ('lampros') fil-kewkba ta' fil-għodu ('ton astera ton proinon') f'2:28. Jiddeskrivi lil Kristu fil-kapitlu 3 bħala l-Amen, ix-Xhud Fidil, il-Bidu tal-Ħolqien. Il-kapitli 2 u 3 jikkonsistu f'seba' ittri, li Ġwanni mnebbaħ minn Kristu jindirizza lis-seba' knejjes tal-Asja Minuri (it-Turkija tal-lum) li huma Efesu (2:1-7); Żmirna (2:8-11); Pergamum (2:12-17); Tijatira (2:18-29); Sardi (3:1-6); Filadelfja (3:7-13) u Lawdiċeja (3:14-22). Kollha minbarra Tijatira kellhom it-tempji imperjali u kollha minbarra Filadelfja u Lawdiċeja kellhom altari saċerdoti imperjali. Fuq kollox f'dawn iż-żewġ kapitli 2 u 3 naraw lil Kristu ġej sabiex iġib il-ħelsien u ġej ukoll għall-ġudizzju ('is-siegħa tal-ġudizzju'): "Talli int ħarist it-tagħlim tiegħi dwar is-sabar, jiena wkoll inħares lilek mis-siegħa tat-tiġrib li ġejja fuq id-dinja kollha biex iġġarrab lil kull min jgħammar fl-art" (3:10).

Fil-kapitlu 4 naraw it-Tron, il-glorja, bil-grieg: 'doksa', (tinsab 17-il darba fl-Apokalissi) fejn skond Vanni

tinsab fi 8 dossoloġiji: 1:4-8; 4:8-11; 5:8-14; 7:9-12; 11:15-18; 15:3-4; 16:5-7; u 19:1-8). Il-glorja ta' Alla fil-qorti ċelesti u l-qawsalla madwar it-tron li hija riferenza għall-evanġelju madwar il-knisja. F'4:1 għandna l-frazi 'wara dan rajt' li nsibuha ta' spiss fil-profeziji tal-Antik Testment li fiha l-profeta juri li se jirċievi l-ispirazzjoni ta' Alla. Naraw hawnhekk id-dehra tat-tron t'Alla (sinjal ta' tmexxija), li jindika li Alla hu l-Mulej sovran tad-dinja u tal-istorja u li se jagħti bidu għal dan il-ġudizzju tiegħu. "Bieb miftuħ fis-sema" hi espressjoni komuni ħafna fl-apokalittika, huwa filfatt Ġesu' li jiftaħ dan il-bieb (ara Ġw 1:51). "Il-baħar tal-ħġieġ qisu kristall", għandu rabta ma' Eżekjel 1 u l-ktieb ta' Enok. L-ilma tal-ħġieġ jirriferi għall-ilmijiet superjuri.

Fil-kapitlu ħamsa għandna l-Ħaruf (il-Kristoloġija tal-Ħaruf, 'Lamb Christology', 5:5-14), u s-seba' doni tal-Ispirtu s-Santu li huma: it-tnissil ta' Ġesu' Kristu, it-twelid, il-passjoni, id-difna, il-qawmien, l-axxensjoni u t-tqegħid fuq il-lemin ta' Alla, dawn huma s-seba' siġilli li jiftaħ Ġesu'. Hawnhekk insibu żewġ titli messjaniċi importanti: "l-iljun tat-tribu' ta' Ġuda"

(‘ho leon ho ek tes phules Iouda’), u “ir-rimja ta’ David” (‘he riza Dauid’, ara Isaija 11:10). Is-seba’ qrun tal-Ħaruf juru l-milja tal-qawwa messjanika u tad-dinjita’ regali: “Għad toħroġ fergħa miz-zokk ta’ Ġesse, għad tinbet rimja minn għeruqu: fuqu jistrieħ l-ispirtu tal-Mulej, l-ispirtu ta’ l-għerf u d-dehen, l-ispirtu ta’ l-għaqal u l-qawwa, l-ispirtu ta’ l-għerf u l-biża’ tal-Mulej, u l-għaxqa tiegħu fil-biża’ tal-Mulej” (Isaija 11:1-3).

Fil-kapitli 6:1-8:5, naraw: l-erba’ kavallieri differenti (6:1-8) u l-ftuħ tal-ewwel erba’ siġilli (ara Żakkarija 6:1-7). Iż-żiemel l-abjad huwa l-knisja u l-kavallier tiegħu huwa l-Ispirtu s-Santu. Dan huwa marbut mal-kavallier li huwa Kristu fuq żiemel abjad li nsibu f’19:11-16 (ara J.P. Heil, 1993). Dan iż-żiemel huwa l-Kelma mxerrda fid-dinja bil-qawwa tal-Ispitru s-Santu (ara Mattew 24:14). Iż-żiemel abjad huwa l-Ġisem ta’ Kristu u huwa l-ġisem immakulat tal-Madonna. It-tieni żiemel aħmar huwa l-paganiżmu u l-kavallier tiegħu hu l-imperatur Ruman u huwa marbut ukoll mal-martri li xerrdu demmhom fil-persekuzzjonijiet mill-paganiżmu. It-tielet żiemel l-iswed huwa l-ereżija, il-persekuturi tal-knisja u l-kavallier tiegħu huwa x-xitan. Ir-raba’ żiemel aħdar pallidu (‘chloros’) huwa l-Profeta falz fejn il-kavallier tiegħu hija l-mewt (ara 21:4: ‘ho thanatos ouk estai eti oute’).

Imbagħad għandna s-seba’ siġilli miftuħa mill-Ħaruf li hu Kristu. Skond Theodulf dawn is-seba’ siġilli jirrappreżentaw seba’ episodju mill-ħajja ta’ Kristu. Waqt li Giacomo di Fiore (1130-1202) jikteb li l-ewwel siġill juri l-knisja primittiva (33-70 A.D.); it-tieni siġill juri s-snin minn 70 sa 312 A.D.; it-tielet siġill juri l-knisja tikkumbatti l-ereżiji minn 312 sa 589 A.D.; ir-raba’ siġill naraw il-perjodu tal-knisja mas-saraċeni u l-qerda tal-ikoni minn 587 A.D. sa 754 A.D.; il-ħames siġill naraw il-perjodu minn 754 sa 1314 A.D.; is-sitt siġill huwa żmien l-apostasija minn 1314 sa 1481; u s-seba’ siġill hu ż-żmiem ta’ Luteru u Kalvinu (minn 1483 sa 1564).

F’6:9-11 naraw il-ftuħ tal-ħames siġilli u fil-vers 12 naraw il-ftuħ tas-sitt siġill fejn naraw l-iskonvolġiment kbir kożmiku. F’7:1-3 naraw l-erba’ anġli li jżommu u jħarsu lid-dinja kollha u li għandhom awtorità fuq l-erba’ irjieħat tad-dinja (ara Salm 104:4 u Danjel 7:2). Is-seba’ trombi huma minfuħa mill-anġli (8:6-11:9). Hawnhekk għandna riferiment għall-festa tal-qamar ġdid mill-ewwel xahar ta’ Nisan sas-seba’ xahar ta’ Tishri.

Fil-kapitlu 9 għandna l-ħames u sitt tromba (ara Eżekjel 38 u 39). Fil-bidu jissemmew il-ġurati (l-għedewwa tal-Knisja, riferiment għal dak li jeqred – ix-xitan) li jattakkaw lid-dinja (ara Ġoel 1:6-12 u Ġwanni 10:10). Fil-kapitlu 10:8-10, wara s-sitt daqq tat-tromba (‘shofar’, ‘hos salpingos’, il-qarn il-kbir) naraw lill-anġlu l-kbir (jew b’saħħtu - ‘angelos ischuros’, ara 5:2 u 18:21) li jinżel mis-sema (‘katabainonta ek tou ouranou’, ‘kata’ – down, ara Ġwanni 6:38) u jagħti lil Ġwanni r-romblu (‘biblaridion’, ‘little booklet’, hija hapax) sabiex jieklu (ara ukoll Eżekjel 2:8-3:3). Fil-bidu tal-kapitlu ħdax (11:2) għandna l-qisien tat-Tempju. Fil-kapitlu 11 tissemma ukoll il-Bhima (‘therion’, ara Danjel 7:1-28, liema terminu nsibuh 38 darba fl-Apokalissi), u l-erba’ imperi: Babilonja, il-Medi u l-Partin, il-Persja u l-Greċja. Dwar il-bhima, Swete jikteb: “The apocalypse refers in terms which are necessarily obscure to Nero and Domitian as successive embodiments of the Beast; the Beast itself is properly the hostile World power which was identified with the Roman Empire and personified in the first two persecuting emperors”.

Fil-kapitlu 12 sa 14 naraw ir-rebħa ta’ Kristu fuq Satana (‘Satanas’, 8 darbiet fl-Apokalissi) u fuq kollox

is-seba' sinjali. Id-dragun ('drakon') jissemma 8 darbiet fil-kapitlu 12: "great red dragon with seven heads and ten horns and seven diadems on his head" (NRSV). B'kollox id-dragun jissemma 38 darba fl-Apokalissi. Is-serp hawnhekk ukoll jissemma 3 darbiet. Huwa Satana li jidher fis-sema f'12:3-4 u jidher f'oppożizzjoni mal-mara f'12:1 ('he ghune', li nsibuha 19-il darba, il-mara bħala omm f'kapitlu 12 u l-mara bħala għarusa f'19:7 u 21:9). Id-Dragun għandu sebat irjus, għaxart iqrun, u għandu seba' dijademi fuq kull ras, (ara ukoll Danjel 8:10). Il-kapitlu 13 isemmi ż-żewġ monstri (ebrajk: 'taninim') katastrofiċi mill-ktieb ta' Ġob, 'Leviathan u Behemoth'. F'13:1-4 jissemma għalhekk il-mostru tal-baħar li huwa Leviathan. Il-monstru tal-art huwa Behemoth. Hawnhekk mill-kapitlu 13 sal-14:6-11, it-tema tal-qima hija ċentrali ħafna, fejn il-verb grieg 'proskuneo' nsibuh 8 darbiet.

Fil-kapitlu 14 għandna l-viżjoni ('eidon', awrist tal-verb grieg 'horao') tal-144,000 segwaċi ta' Kristu u t-telfa finali ta' Babilonja ('babulon', 6 darbiet fl-Apokalissi, fil-kapitlu 16 meqruda bit-terremot (bl-ebrajk: 'racash') u fil-kapitlu 18 meqruda bin-nar, minbarra Babilonia Magna tal-Mesopotamja kien hemm ukoll Babilonia tal-Kajr fl-Eġittu). Fil-fatt il-Ħaruf u l-144,000 magħżulin fuq il-muntanja Sijon f'14:1-5, huwa ċ-ċentru minn 11:19 fejn tissemma l-arka ('kibotos', l-iktar parti sagra tat-tempju - naos) u 15:5-8 fejn tissemma t-tinda tax-xhieda jew tal-laqgħa. Hawn ukoll tissemma l-marka ('charagma', il-marka tal-imperatur, differenti minn siġill 'sphragis' f'7:3-8) tal-Bhima f'13:6 u 14:9. 14:9-11 jirrifletti t-teoloġija ta' Isaija 34:8-17, l-oraklu kontra Edom, il-kastig dejjiemi (nar, kubrit, u duħħan bla waqfien) u t-telfa tal-bhima f'Danjel 7:11-12. F'14:6 jissemma l-evanġelju etern, hawnhekk biss jinsab it-terminu tal-aħbar it-tajba. Fil-kapitlu 15:1-21, naraw is-seba' bwieqi ('phialai', bil-latin 'patera') tal-korla ta' Alla. Kristu l-Ħaruf huwa l-veru Mose' u l-Għid tal-Ħaruf huwa l-veru Eżodu.

Fil-kapitlu 16:12-16, għandna riferenza għall-wied ta' Ġeżreel qrib Nażaret fejn fih saru diversi battalji bħal 'Armageddon' (il-muntanja ta' Megiddo li kienet fit-'triq il-kbira' bejn Gaza u Damasku, post strateġiku importanti f'Israel – bl-ebrajk 'Harmaggedon', ħdejn l-għolja tal-Karmelu fil-Galilea, fejn ir-re Ġożija kien tilef u miet fis-sena 609 q.K., ara 2 Rejiet 23:29-30). Is-setta ta' Jehovah iżommu bħala imminenti l-battalja ta' Armageddon u wara ssegwi tmiem id-dinja. F'17:10-11 jissemmew is-seba' rejiet. Naraw il-figura ta' Babilonja bħala l-prostituta u simbolu tal-ħażen u l-belt tax-xitan kif isejħilha Santu Wistin (17:1-18). Fil-kapitli 17 u 18 naraw għalhekk it-telfa finali ta' Babilonja.

Fil-kapitlu 18, naraw l-anġlu jħabbar il-kundanna ta' Ġersusalemm, kundanna ta' korruzzjoni u idolatrija 'eidolothytos' (18:1-3), il-gwerra li ssir fis-sema (18:18) u t-telfa tal-waqgħa ta' Ruma (Babilonja, il-prostituta fil-kapitlu 17 u Babilonja l-belt il-kbira 'he polis he megale') u r-Reġina fil-kapitlu 18, (ara ukoll 4 Eżra 3:1-50) u l-biki fuq din it-telfa (18:9-24).

Fil-bidu tal-kapitlu 19 (19:1-10) naraw ir-rebħa fis-sema u l-istedina għat-tieġ tal-ħaruf. F'19:1-8 għandna d-dossoloġija tal-Hallelujah. Hawnhekk għandna l-komunita' tas-sema, il-folla kbira li tgħid darbtejn 'Hallelujah' (19:1 u 3), l-24 xiħ ('presbyteroi'), li jirrapreżentaw l-24 klassi ta' saċerdoti kanturi, salmisti, (ara 1 Kronaki 1:25), imma ukoll huwa n-numru tad-dekalogu għal darbtejn u bl-4 evanġelji, jew it-12-il appostlu u t-12-il patrjijarki), l-erba' kreaturi ħajjin u t-tron divin (b'rabta mal-mistiċiżmu lhudi tal-'merkabah', ara Eżekjel 1). Il-kelma 'tron' ('thronos') insibuha 62 darba fil-Ġdid Testment, fejn 47 minnhom jinsabu fl-Apokalissi li 17

minnhom jirreferu b'mod ċar għat-tron ta' Alla. Fil-fatt il-kelma tinsab f'sittax-il kapitlu minn 22 tal-ktieb tal-Apokalissi (14-il darba fil-kapitlu 4:1-11 u 5 darbiet fil-kapitlu 5). Naraw li l-prostituta ('porne', ara Isaija 57:3, Ġeremija 3:1-3 u Oseja 4:14)) ġiet ikkundannata u kulħadd jifraħ għaliex Alla ħa s-saltna u wasal it-tieġ tal-Ħaruf (19:7): "Nifirħu u nithennew u nagħtuh glorja, għax wasal it-tieġ tal-Ħaruf, u l-Għarusa tiegħu ħejjiet ruħha".

Fil-kapitlu 19 bħala naraw il-Ħaruf bħala l-Kavallier fuq iż-żiemel l-abjad u bħala s-Sultan (37 darba fl-Apokalissi) tas-slaten (19:11-16). Il-libsa tiegħu hija mgħaddsa fid-demm (19:3, 'kai peribeblemenos himation bebammenon haimati') li talludi għal Isaija 63:1-13. Id-demm huwa tal-Passjoni u l-Mewt ta' Kristu li qam fit-tielet jum. Il-ktieb isemmi ukoll 'il-Kelma ta' Alla' f'19:13. F'19:17-18 għandna riferenza għall-battalja ta' Gog u Magog (l-armata, in-nazzjonijiet tad-dinja) f'Eżekjel 38 u 39.

Fil-bidu tal-kapitlu 20 naraw li x-xitan ('diabolos', 5 darbiet fl-Apokalissi) jiġi maqbud (20:1-3, l-istess bħal Asael f'1 Enok 10:4-6 u Shemihaza f'1 Enok 10:12-13), ir-renju ta' elf sena tal-Messija (20:1-6) u d-distruzzjoni ta' Satana (20:7-10, għandu rabta ma' 1 Enok 10:12-13) u l-ġudizzju finali, it-tieni mewt u l-għadira tan-nar (tinsab 6 darbiet fl-Apokalissi) u fuq kollox għalhekk ir-rebħa ta' Ġesu' Kristu fuq id-dragun (20:11-15). Hawnhekk Tertulljanu f''Contra Marcione' fir-renju ta' elf sena jara era eskatoloġika 'politeuma' fejn jgħid 'hanc et Ezechiel novit, et apostolus Iohannes vidit', 'Ezekiel knew it, and the apostle John saw it'. Il-kapitli 21 u 22 jitkellmu minn smewwiet ġodda u dinja ġdida u Ġerusalemm ġdida u huwa fuq kollox marbut ma' ħolqien ġdid (ara Apok 22:2 u Ġenesi 2:9-10).

Fil-kapitlu 21 naraw il-belt qaddisa, Ġerusalemm il-ġdida li tinżel mis-sema minn Alla ('apo tou Theou') u li hija l-belt eskatoloġika (ara Isaija 45:8; 52:1 u 61:10). Il-baħar u dak kollu huwa negattiv jisparixxi, il-baħar isir trasparenti u tal-ħġieġ fl-era l-ġdida. Il-ktieb jagħlaq b'epilogu liturġiku f'22:6-21. Fl-Apokalissi jissemmew it-tribujiet kollha ta' Israel minbarra dak ta' Dan u dan għaliex dan it-tribù kien daħħal l-idolatrija (ir-re Geroboam daħħal l-għoġiela tad-deheb f'Dan)'Ġ. waqt li Ġerusalemm hi l-għarusa ('numphen') ta' Kristu l-għarus ('andri autes' jew 'numphio'), fejn naraw ukoll l-ikla ('deipnon') eskatoloġika (21:9-22:5). Xi kodiċijiet jinkludi l-'amen' finali fl-aħħar tal-ktieb.

Nistgħu għalhekk nispjegaw il-kontenut tal-ktieb permezz ta' dan il-paragrafu qasir imma li jiġbor kollox: "Cristo risorto appare a Giovanni sull'isola di Patmos e gli affida dei messaggi da inviare alle sette chiese in Asia. Giovanni e' poi rapito nella sala del regno celeste dove contempla Cristo aprire il libro sigillato. Il settimo sigillo, invece di segnalare la fine, si apre su sette scene aperte ciascuna da uno squillo di tromba; anche qui l'ultima tromba non segna la fine ma segna una successione di sette coppe dell'ira di Dio. Giovanni contempla le piaghe e i disastri che provengono dai sigilli, dalle trombe e dalle coppe culminanti nella distruzione di Babilonia. Poi si presenta la visione del trionfo finale di Dio con il ritorno di Cristo: i morti risorgono, si celebra il guidizio finale e s'instaura la nuova Gerusalemme, capitale della creazione redenta".

Bibliografija

Arcari, L., *Visioni del figlio dell'uomo nel Libro delle Parabole e nell'Apocalisse*, Antico e Nuovo Testamento 19, Brescia 2012.

Backhaus, K., "Inspiration and Truth in the Book of Revelation. An exegetical comment on the Pontifical Biblical Commission's

document "Ispirazione e verita' della Sacra Scrittura" (2014)", in *The Biblical Annals* 8 (2018) 71-91.

Barr, D.L., *Reading the book of Revelation: a resource for students*, SBL 44, Atlanta (GA) 2003.

Biguzzi, G., *Apocalisse. Nuova versione, introduzione e commento*, I libri biblici, Nuovo Testamento 20, Milano 2005.

Boring, M.E., *Revelation*, Interpretation, Louisville 2011.

Bosetti E. – Colacrai A., *Apokalypsis. Percorsi nell'Apocalisse di Giovanni*, Assisi 2005.

Breu, C., "Female Seed as a metaphor: Queer Kinship in Revelation 12, Ancient Medical and Literary Texts and the Septuagint", in *Journal for the Study of the New Testament* (2022) 1-28.

Camerling, Y.F. et als., "A Hermeneutical study on the symbolic meaning of the number 144,000 in Revelation 7:1-7", in *Jurnal Jaffray* 19 (2021) 86-111.

Carvalho, J.C., "The Nations between the Angel and the Beast in the Book of Revelation", in *Didaskalia* 47 (2017) 43-62.

Cotro, H.A., "Could the author of Revelation step forward, please?", in *DavarLogos* 14 (2015) 71-89.

Cotro, H.A., "A tale of two cities: Rome and Babylon in Revelation", in *DavarLogos* 21 (2022) 37-68.

Dalrymple, R., *Revelation and the two witnesses: The implications for understanding John's depiction of the people of God and his hortatory intent*, Eugene (OR) 2011.

Davies, J., "Reading the Apocalypse with Christopher Nolan: Story and Narrative, Time and Space", in *Journal for Interdisciplinary Biblical Studies* 4 (2022) 42-56.

Doglio, C., *Apocalisse di Giovanni*, Padova 2005.

Fanning, B.M., *Revelation*, Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament, Grand Rapids (MI) 2020.

Gonzalez, E., "The 'Destroyers of the Earth' in Revelation 11:8 – Who are they?", in *Davar Logos* 14 (2015) 91-107.

Gorman, M.J., *Reading Revelation responsably: Uncivil worship and witness: Following the Lamb into the New Creation*, Eugene (OR) 2011.

Graves, D., *The Seven Messages of Revelation and Vassal Treaties. Literary Genre, Structure and Function,* Piscataway (NJ) 2009.

Guthrie, D., *The Relevance of John's Apocalypse*, Grand Rapids (MI) 2012.

Jordaan, G.J.C., "Cosmology in the Book of Revelation", in *die Skruflig/Luce Verbi* 47 (2013) 1-8.

Koester, C.R., *Revelation: A New Translation with Introduction and Commentary*, New Haven 2014.

Manunza, C., *L'Apocalisse come 'actio liturgica' cristiana. Studio esegetico.* AnBib 199, Roma 2012.

Miller, R.B., "Dragon myths and biblical theology", in *Theological Studies* 80 (2019) 37-56.

Newall, M., "The Roman Arena overturned: Revelation 14:9-11 as God's wrath in history", in *The Expository Times* (2022) 1-11.

O'Hear, N. – O'Hear, A., *Picturing the Apocalypse: The Book of Revelation in the Arts over Two Millenia*, Oxford 2015.

Oladosu, O.T., - Alu, C.O., "The use of Old Testament in the Book of Revelation", in *American Journal of Biblical Theology* 17 (2016) 1-10.

Oniszczuk, J., "Composizione e messaggio della lettera alla Chiesa di Efeso (Ap 2:1-7)", in *Gregorianum* 98 (2017) 463-480.

Palmer, J.T., *The Apocalypse in the Early Middle Ages*, New York 2014.

Paul, I., *Revelation*, Tyndale New Testament Commentary, London 2018.

Peerbolte, B.J.L., "The Book of Revelation: Plagues as part of the Eschatological Human Condition", in *Journal for the Study of the New Testament* 44 (2021) 75-92.

Piazzolla, F., "La gune' dell'Ap: funzione materna e sponsale della chiesa", in *Liber Annus* 65 (2015) 351-378.

Pruszinski, G.R., "The Cognitive Phenomenology of Doors in the Book of Revelation: A Spatial analysis", in *Religions* 10 (2019) 1-14.

Punt, J., "An Apocalyptic Womb? The Great Harlot of Revelation 17-18", in *The African Journal of Gender and Religion* 26 (2020) 41-62.

Razafiarivony, D., "Is the Woman of Revelation 17 the same of Revelation 12?", in *The American Journal of Biblical Theology* 17 (2016) 1-10.

Rosell, S., "John's Apocalypse: Dynamic word-images for a new world", in *Theological Studies* 67 (2011) 1-5.

Rozek, K.B., "The Eschatological enemies of the Church: A biblical exposition of Revelation 9:1-11 and an examination of interpretations of the locusts from the abyss", in *Diligence: Journal of the Liberty University Online Religion Capstone in Research and Scholarship* 5 (2020) 1-22.

Ruiz-Ortiz, F.J., " "Battle is over, raise we the cry of victory". Study of Revelation 19:11-21", in *Isidorianum* 29 (2020) 37-60.

Simoens, Y., *Homme et Femme, de la Genese a' l'Apocalypse. Textes – Interpretations*, Paris 2014.

Sippert, S., "Introduction to the Book of Revelation", in *Journal of Theology* 54 (2014).

Streett, M.L., *Here come the Judge: Violent pacifism in the Book of Revelation*, London 2012.

Tipvarakankoon, W., *The Theme of deception in the Book of Revelation: Bringing early christian and contemporary Thai Culture into Dialogue*, Claremont 2017.

Tzamalikos, P., *An Ancient Commentary on the Book of Revelation: A Critical Edition of the Scholia in Apocalypsin*, Cambridge 2013.

Vanni,U., *Apocalisse, libro della Rivelazione. Esegesi biblico-teoligica e implicazioni pastorali,* Bologna 2009.

Vanni, U., *Dal Quarto Vangelo all'Apocalisse. Una comunita' cresce nella fede*, Orizzonti biblici, Assisi 2011.

Van Rensburg, H.J., "All the Apocalypse a stage: The ritual function of apocalyptic literature", in *HTS Teologiese Studies/Theological Studies* 75 (2019) 1-8.

Van Rensburg, H.J., "The revelations of Revelation: The book that fits, even when it does not", in *HTS Teologiese Studies/Theological Studies* 77 (2021) 1-12.

Warren, M.J.C., "The cup of God's wrath: Libation and early christian meal practice in Revelation", in *Religions* 9 (2018) 1-13.

Zamfir, I., "Jerusalem in motion. Images of Jersualem in the Bible and beyond", in *RES* 13 (2021) 160-174.

Zampa, G., *Il libro dell'Apocalisse nei testi della Liturgia Eucaristica della Chiesa Italina contemporanea*, Roma 2018.